

אמא שלי – צילה כהן

רקמה ותפרה ותיקנה רוכסנים בחריצות בלתי רגילה. היא אפילו עבדה במסגרייה עשר שנים מאושרות היא עבדה במחסן, בתיקון בגדי עבודה, דבר שנתן לה סיפוק רב. היא היתה תמיד מנקה ומסדרת והכל היה מאורגן ומסודר אצלה.

לאמא היה כשרון כתיבה. היא כתבה ביומן רשימות קצרות ואף שירים ומעט מאמרים נדפסו אף בעיתון. היה זה לפני עידן המחשב והמדפסת, ומאחר והיא ידעה להדפיס במכונת כתיבה בצורה שוטפת ומהירה [בשיטה עיוורת], היו חברי משק רבים באים אליה, והיא כתבה עבורם מכתבים באנגלית או בגרמנית. אני זוכרת אותה יושבת וכותבת על המכונה אחרי הצהרים בחדר, כשבסיום כל שורה מצלצל לו הפעמון הקטן. אני זוכרת אותה טורחת שהכל ייראה מושלם. כותבת ומוחקת בדיו אדומה ושבה ומדפיסה וכותבת על מכונת הכתיבה הישנה שהביאה איתה מגרמניה.

אמא שלי היתה שחינית מעולה וספורטאית. היא היתה קופצת בגשר אל הירדן, שכמובן אז עוד היה מלא מים, ואהבה מאד לשחות. פעם, בעת משחה תחרותי בכנרת, היא הגיעה למקום שני ארצי. היא גם הרבתה לשחות שנים רבות בבריכה של אשדות.

לאמא ולאבא נולדו 3 בנות ולכאורה החיים שלה היו אמורים להיות טובים, אבל זה לא היה ככה.

המעבר בגיל עשר לברלין היה מאד טראומטי. ממציאאות של עושר ורווחה כלכלית לכמעט עוני, כשקרובי משפחה עשירים תומכים כספית והפרוטה אינה מצויה.

שנות נעורים של עבודה קשה אחרי הלימודים - בחנויות ובשיעורי עזר - כדי לעזור למשפחה.

המשך בעמוד הבא

אמא נולדה בטואן [טורן] שעל גדות הויסלה. בשנת 1914 ועברה עליה ילדות אושרת של בת עשירים. לאבא שלה היתה מנסרה גדולה על הויסלה שעברה במשפחה במשך 3 דורות. לאמא היה אח גדול, הלמוט, ואחות צעירה-גרדה. אמא של אמי היתה בת למשפחה גדולה בת תשע אחים ואחיות.

היה זה בית דתי מאד ולא ציוני והוא המה קרובי משפחה. הבית עצמו היה בן שתי קומות שיושביו חיו ברווחה רבה עם כלי קריסטל וכסף וצמד משרתות.

בשנת 1924, בעקבות הסכמי שביתת הנשק ושינויי גבולות ממלחמת העולם הראשונה, עמדו בפני המשפחה שתי ברירות: האחת - להשאר במקום ולהיות חלק 'מפולניה השנייה' והאפשרות הנוספת - לעזוב הכל ולהיות חלק מגרמניה. המשפחה בחרה באפשרות השנייה.

העמיסו כל מה שיכלו על עגלה עם סוס ותוך 24 שעות עזבו הכל ונסעו לברלין. בברלין גרו אצל קרובי משפחה, וכדי לא ליפול עליהם למעמסה, התפצלה המשפחה בין הקרובים ורק כעבור זמן הצליחו למצוא דירה לכל המשפחה..

בעקבות המעבר חדל אבי המשפחה (אברהם) לתפקד, והיה יושב שעות ארוכות בבית ובוהה. שלושת הילדים הלכו לבתי ספר בברלין בעוד אמא נותנת שיעורי עזר כדי לעזור בפרנסת המשפחה.

לא ברור לי כיצד אמא הצטרפה לתנועת החלוץ בעוד כל משפחתה היתה נגד הרעיון החלוצי, אבל במסגרת 'החלוץ' היא פנתה להכשרה ועלתה לארץ באניה ג'ורג' וושינגטון בשנת 1933. מהאניה הגיעה החלוצה היפה, הספורטיבית והתמימה הזו לגשר, משם לדלהמיה ולאשדות, שם התחתנה עם אבא שלי ב-1940 אצל הרבי מכנרת.

אמא שלי צילה, שהיתה באמת שבר כלי בשנותיה האחרונות, היתה אשה ברוכת כשרונות ויכולות. היא ידעה גרמנית, עברית, צרפתית ואנגלית ובוודאי גם פולנית שנשתכחה ממנה. היא היתה בעלת ידי זהב -

אמא שלי – צילה כהן

יכולנו לשחק בסבוניות שמן הסתם נמצאו באותו מקום ולהתאים מכסה לקופסא.

אני לא יודעת אם משום שחוסלו בתי השימוש הציבוריים באשדות נפסקה העבודה הזו ואמא עברה להיות מורה לאנגלית, והיא היתה מורה נהדרת.

אמנם היה קל לשגע אותה, אבל, היא נתנה את הנשמה והסבירה היטב את החומר בדרך מוחשית – פלקטים, זימרה ואף ניגנה במפוחית את השירים שלימדה. אני זוכרת אותה משקיעה שעות בהכנת החומר של הלימוד כמו גם מכינה שלטים בכתב היד היפה והברור שלה. התלמידים שידעו להקשיב לה ושרצו ללמוד, מודים לה עד היום. אלו שרצו לצחוק עליה הצליחו בלי בעיות.

אני חושבת שהיא הצליחה יותר כשעברה לתת שיעורי עזר, כלומר שיעורים פרטיים מטעם המשק לתלמידים שמתקשים. בשלב כלשהוא היא עברה ללמד בגשר. אני לא יודעת למה בגשר. היא היתה נוסעת לשם ובחזרה בטרמפים כדי לחסוך בכסף. ענין החיסכון היה אצלה בנשמה, ואפשר להבין שכשאדם מאבד את כל רכושו ביום אחד הוא באובססיה של אגירה לימים קשים.

אני יכולה להגיד בהקלה רבה שלמעשה אמא לא סבלה מחסור ממשי. נכון שהיא תמיד פחדה שזה יקרה לה או לנו, אבל היא לא סבלה מזה בכלל.

אמא היתה מתייצבת קבועה לגיוסים בכרם ובפרדס. גם כשהיא היתה צעירה היה חם בעמק הירדן. העבודה היתה קשה והפיתוי לא לצאת היה רב והיא היתה מתמידה בשבתות ובימי חול.

לפני 15 שנים נפטר אבא. היה לה קשה איתו והיה לה קשה יותר בלעדיו. דומה שדווקא בשנותיהם המאוחרות הם למדו לחיות יותר בהרמוניה.

סוף בעמוד הבא

על הרגשתה בהכשרה אני לא יודעת. מן הסתם זה היה עבודה עולם חדש. החיים בגשר לא היו קלים לאף אחד. החום הרב, העבודה הקשה, האוכל שהיה כמובן פשוט מאוד.. אמא שהיתה דתיה סבלה מאי שמירת הכשרות.

גם החיים עם אבא שלי לא היו קלים לה..

בשנות מלחמת העולם השנייה חל נתק תקשורת בינה ובין משפחתה. היא לא ידעה מה קורה להם וזה היה לה מאוד מאוד קשה. כשנודע לבסוף על גורלם, היתה המכה קשה מאוד.

לא היה אז למי לפנות כדי לבקש עזרה נפשית ולא היתה הבנה בארץ למצוקה של האנשים שאיבדו קרובים. כל משפחתה הקרובה נספתה בשואה ולא היה לה במי להיעזר.

היה לה קשה בעבודה. שנים רבות עבדה ב-'סניטריות', שזו מילה יפה לניקוי המקלחות ובתי השימוש הציבוריים של המשק. אני לא יודעת איך זה קרה שכל כך הרבה זמן היא עשתה את זה. היא וגם אבא שלי. על אמא היה ממונה אברהם ארליך- אני זוכרת אותה בוכה אחרי השיחות איתו. הם עבדו בעבודה כל כך לא נעימה כל כך הרבה שנים ובכך נגרמה לה פגיעה מאוד גדולה בתדמית העצמית.

אני זוכרת שבתור ילדה היו שואלים אותנו, ילדי הגן, במה עובדים ההורים. כל ילד היה אומר, וכשאני אמרתי, תמיד היו צוחקים ולא הבנתי למה. תמיד חשבתי למה אמא לא עובדת בלול כמו מאשה, אמא של רחלה נטר. עליה לא צחקו אף פעם...

הצעצוע הראשון של אחותי מרים [שגם היא נפטרה בינתיים] היו ידיות של מברשות שיניים שמן הסתם נשכחו במקלחות. אמא חתכה להן את המברשות ושייפה אותן היטב כדי שהשבר לא יהיה חד. היא השחילה את הידיות על גומי דרך החור שהיה בקצה השני שלהן וזה היה מין רעשן כזה צבעוני. כמו כן

אמא שלי – צילה כהן

בכסא גלגלים ללא יכולת ללכת בכוחות עצמה או לאכול בכוחות עצמה או לעשות כל פעולה עצמאית שהיא. במשך הזמן כמעט וחדלה לדבר, הקיום הלך והכביד, והמוות גאל אותה. הגיע הזמן שתזכה סוף סוף למנוחה שלמה.

היי שלום אמא. אהבתי אותך ותמיד אוהב

בתך, שולמית.

לפני 7 שנים נפטרה אחותי מרים-גילה ממחלת הסרטן. אני חושבת שבשלב הזה החלה אמא בנסיגה מנטאלית ושלמעשה היא לא הבינה באמת את האובדן הזה.

היה לה קשה איתנו -בנותיה. עם כל אחת מאיתנו היה לה קשה. גם לנו היה קשה איתה. אבל כשאני חושבת על מכבש הלחצים בו עמדה האשה הזאת: אבדן המתמשך של המשפחה שלה, הדרישות מטעם הקיבוץ, העבודה השוחקת, היחסים המורכבים עם אבא שלי, הניסיונות להיות אמא אידאלית שאינם מצליחים, והשנים הארוכות והמתסכלות כשהעניינים לא מסתדרים ולא נפתרים.

אני חושבת שאני היחידה מבין בנותיה שהשכלתי לקבל אותה כפי שהיא וזאת רק אחרי שנולדו לי ילדיי. אני באמת מקווה שהבאתי לה נחת.

היום בעיקר חבל לי על החיים הקשים שהיו לה ועל השנים האחרונות שלה. אני מוכרחה להקדיש מילים לפרק זה בחייה.

בערוב ימיה הגיעה אמא אל מקום של אהבה ללא גבולות. אני מדברת על בית אחדות-מקום של נתינה ללא בקשת תמורה. מקום שקראו לה צילוש או צילינקה או צילה'לה.

כל מילותיי מחווירות אל מול הצוות של 'בית אחדות'. אני מתכוונת לכל אחת ואחד מהם. אלה אנשים שעושים עבודה שרבים מאיתנו לא רוצים לעשות, והיא קשה נפשית וגופנית. הצוות עובד באהבה ובמסירות, ובראש הצוות עומדת תמי הנפלאה, אשר מאצילה מנפשה אהבה, מסירות, מקצועיות ותשומת לב לכל פרט. אמא זכתה ליחס נהדר ולטיפול מסור, אכפתי ומקצועי, אבל, עם השנים היא נסוגה ביכולותיה, ומאשה פעלתנית ומלאה תכניות ומעשים, היא הפכה לנכה היושבת